

AKTUAR MOLIYA VA BUXGALTERIYA HISOBI ILMIY JURNALI

Vol. 4 Issue 09 | pp. 322-325 | ISSN: 2181-1865

Available online <https://finance.tsue.uz/index.php/afa>

AKSIYADORLIK JAMIYATLARINI MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING AHAMIYATI

Axmedov Islombek O'tkir O'g'li

Xalqaro Nordik Universiteti tayanch doktoranti

Annotatsiya. Maqolada hozirgi raqamlashtirish jarayonida korxonalarining barqaror rivojlanishini ta'minlashda aktivlari holati va ular faoliyatiga ta'sir etuvchi omillar o'rganilgan. Barqaror rivojlanishga ta'sir etuvchi omillar: moliyaviy barqarorlik, ijtimoiy barqarorlik, ekologik barqarorlik tizimlashtirilib tahlil qilingan.

Kalit so'zlar. Barqaror rivojlanish, likvidlilik, aktivlar, moliyaviy barqarorlik, ijtimoiy barqarorlik, ekologik barqarorlik.

Аннотация. В статье рассматривается состояние активов и факторы, влияющие на их деятельность в современном процессе цифровизации. Систематизированы и проанализированы факторы, влияющие на устойчивое развитие: финансовая стабильность, социальная стабильность, экологическая стабильность.

Ключевые слова. Устойчивое развитие, ликвидность, активы, финансовая стабильность, социальная стабильность, экологическая стабильность.

Annotation. The article examines the state of assets and factors influencing their activities in the modern digitalization process. The factors influencing sustainable development are systematized and analyzed: financial stability, social stability, environmental stability.

Key words. Sustainable development, liquidity, assets, financial stability, social stability, environmental stability.

Kirish. Bugungi kunda butun dunyoda juda katta e'tibor raqamli iqtisodiyot sharoitida vujudga kelayotgan zamonaviy muammolarga qaratilmoqda. Ushbu muammolarga yechim topish esa korxonalarining barqaror rivojlanishi va jahondagi yetakchi o'rinlarni egallashini ta'minlaydi.

Moliyaviy barqarorlik tushunchasi ko'p qirrali, chuqur va keng tushunchadir. Mavjud manbalarda bunday kontseptsyaning aniq ta'rifiga mavjud emas. Ko'pgina ilmiy tadqiqotlarda moliyaviy barqarorlik – bu to'lov qobiliyati, moliyaviy mustaqillik, likvidlik, rentabellik kabi ba'zi ko'rsatkichlar to'plami sifatida keltiriladi.

Tadbirkorlik sub'ektlari faoliyatining barqarorligi muammosi ancha murakkab va chuqur o'rganishni talab qiladi. Shu sabab uning rivojlanish darajasini ko'rib chiqaylik. "Barqarorlik" atamasi dastlab tabiiy fanlarda (matematika, fizika, kimyo, biologiya) keng qo'llanilgan, shuningdek, texnik tizimlarning ishlashini tavsiflash uchun ishlatilgan, bunda asosiy e'tibor ma'lum vaqtdan keyin tizimning doimiyligini, o'zgarmasligini

saqlashga qaratiladi. Keyinchalik bu kontseptsiya turli darajadagi iqtisodiy tizimlarga (shu jumladan korxonalariga) nisbatan qo'llanila boshlandi, ularning asosiy xususiyati ko'p sonli tasodifiy omillar ta'siri ostida dinamik muhitda faoliyat ko'rsatish va ularning xatti-harakatlarining murakkab xususiyatini boshqarishni belgilaydi.

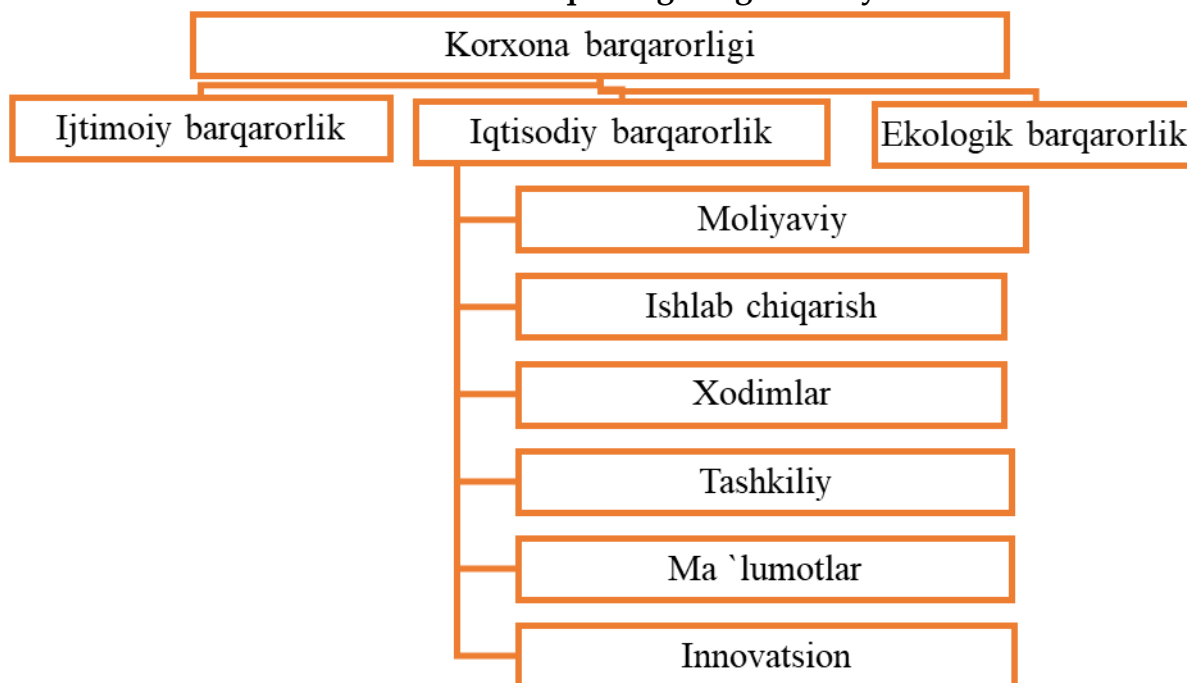
Adabiyotlar tahlili.

Hozirgi vaqtda ko'plab xorijiy iqtisodchilarining ilmiy ishlari korxonaning moliyaviy barqarorligining turli jihatlarini o'rganishga bag'ishlangan. Korxonaning moliyaviy barqarorligi masalalarini chuqurroq o'rgangan xorijiy mualliflar orasida E.Altman, V.Biver, R.Taffler, J.Van Xorn, P.Kaplan, D.Nortonlarni va rus olimlaridan V.V. Kovalyov, A.D. Sheremet, E.V. Negashev, G.V. Savitskaya, V.V. Bocharov, M.S. Abryutina, A.V. Grachevlarni ajratib ko'rsatish mumkin.

Tahlil va natijalar

Tizim barqarorligining asosiy sharti uning o'z-o'zini tartibga solish, moslashish qobiliyati, ya'ni tashqi va ichki muhitning o'zgaruvchan sharoitlariga moslashishdir. Shu munosabat bilan iqtisodiy tizim sifatida sanoat korxonasiga nisbatan "barqarorlik" tushunchasi mazmunining muhim xususiyati shundaki, u xo'jalik yurituvchi subyektning tashqi va ichki muhit omillarining ta'siriga qaramay tizim sifatida o'z yaxlitligini saqlab qolish va shu bilan birga rivojlanish qobiliyatini aks ettiradi.

1-rasm. Korxonalar barqarorligining tarkibiy elementlari

Boshqacha qilib aytganda, "korxonalar barqarorligi" tushunchasini "hayotiylik" deb hisoblash mumkin, bu korxonaning faoliyati barqarorligini yo'qotishiga olib keladigan salbiy tashqi va ichki ta'sirlarga qarshi turish qobiliyatini anglatadi.

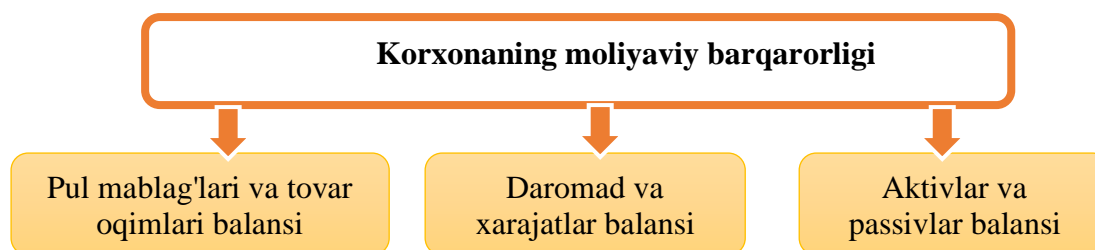
Korxonaga nisbatan "barqarorlik" toifasini qo'llashda, barqarorlik turlarining tasnifini tizimlashtirilgan va kengaytirilgan darajalarini ko'rib chiqamiz (1-rasm)

Birinci mezonga ko'ra, korxonalar barqarorligi uning iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik barqarorligining yig'indisidir.

Korxonaning iqtisodiy barqarorligi - moliyaviy, moddiy, mehnat va axborot resurslarining muvozanatli, muvozanatli holati, korxonada faoliyatining barqaror yuqori natijasini (rentabellik va takror ishlab chiqarishni kengaytirish shartlari) va uzoq muddatli barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlaydi.

Ijtimoiy barqarorlik korxonadagi ijtimoiy-iqtisodiy vaziyatga ijobiy ta'sir ko'rsatadigan va tashqi va ichki muhit omillari ta'sirida maqbul chegaralarda o'zgarib turadigan barqaror ijtimoiy ko'rsatkichlar bilan tavsiflanadi. Ijtimoiy barqarorlik korxonada xodimlarini himoya qilish darajasini, ish o'rinlarini saqlash barqarorligini, iste'mol va ijtimoiy rivojlanish fondlarining mavjudligi va ulardan samarali foydalanishni belgilaydi.

Quyida korxonaning moliyaviy barqarorligini uning to'lov qobiliyati, moliyaviy mustaqilligi, rentabelligi, likvidligi va moliyaviy resurslarning yetarliligi kabi tushunchalarni tahlilini ko'rib chiqshimiz mumkin (2-rasm). Haqiqatan ham, bu orqali moliyaviy barqarorlikning turli jihatlari, ya'ni uning namoyon bo'lishining o'zaro bog'liq belgilari, deb aytishimiz mumkin.

2-rasm. Korxonaning "moliyaviy barqarorligi" ko'rsatkichlari

Shu bilan birga, "moliyaviy barqarorlik" toifasining chuqur mazmuniga aniq ta'rif berilmagan. Yuqoridagi ta'riflar biroz bir tomonlama bo'lib, moliyaviy barqarorlikning zaruriy belgilarini to'liq aks ettirmaydi.

Yuqorida keltirilgan moliyaviy barqarorlik ta'riflarining ko'pchiligining amaldagi faoliyatdan yiroqligi quyidagilar bilan bog'liq:

1. Korxonaning moliyaviy barqarorligini uning mutlaq to'lov qobiliyati bilan aniqlab bo'lmaydi, chunki faqat naqd pulning mavjudligi (boshqa likvid aktivlarni hisobga olmagan holda) korxonaning barqaror moliyaviy holatining ko'rsatkichi emas. Aksincha, naqd pulning ko'payishi korxonaning ishbilarmonlik faolligining pasayishini ko'rsatishi mumkin.

2. Moliyaviy barqarorlikni o'z mablag'lari ulushi ustun bo'lgan moliyaviy resurslarning ma'lum bir holati (tuzilmasi) sifatida ko'rib chiqish, qarz mablag'laridan foydalanish hisobiga korxonada faoliyati samaradorligini oshirish imkoniyatini hisobga olmaydi.

3. Ko'pgina ta'riflar korxonaning moliyaviy barqarorligini o'rganishga statik yondashuvga mos keladi.

Xulosa va takliflar

Shunday qilib, moliyaviy barqarorlikni tahlil qilishning asosiy vazifasi tashkilot faoliyatining qarz manbalariga bog'liqlik darajasini va aktivning tuzilishini hisobga olgan holda o'z kapitalining yetarliligini ko'rsatishdir. Shuningdek, ko'rsatkichlar o'zaro bog'liqligi va birining kattaligi ikkinchisining qiymatiga ta'sir qilishi aniqlandi. Bundan

tashqari, ba'zi koeffitsientlar turli yo'llar bilan hisoblab chiqiladi, lekin oxir-oqibat bir xil ma'lumotni ifodalaydi.

Moliyaviy barqarorlikni tahlil qilishda tashkilotning moliyaviy barqarorligi bilan bog'liq aniq asosli qarorlar qabul qilish imkonini beradigan asosiy ko'rsatkichlarni aniqlash maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Богомолова И.П., Лобанов И.А. Те- ретические аспекты исследования устойчивого развития предприятия // Финансы. Экономика. Стратегия. Серия «Инновационная экономика: человеческое измерение». 2010. № 9.С. 11–14
2. Туктарова Л.Р. Стратегия обеспе- чения хозяйственной устойчивости предприятия: организационно-экономический аспект. Саратов: Изд-во Саратов. ун- та, 2007. 160 с.
3. Гибадуллин А.А. Механизмы устойчивого развития производственных комплексов электроэнергетики // Известия Тульского государственного университет. Экономические и юридические науки. Вып. 3. Ч. 1. Тула: ТулГУ, 2013. С. 56–62.
4. Шеремет А. Д., Негашев Е. В. Методика финансового анализа деятельности коммерческой организаций – 2-е изд., перераб. и доп.– М.: Инфра-М, 2012;

Copyright: © 2024 by the authors. This work is licensed under a Creative Commons Attribution-4.0 International License (CC - BY 4.0)

